

POSTANOWIENIE

18 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 18 maja 2023 r. w Warszawie,

w sprawie z powództwa J. C.

przeciwko M. S., A. S.

o rozwiązanie umowy dożywocia ewentualnie o zmianę uprawnień z dożywocia

na rentę oraz zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej J. C.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 10 marca 2021 r., I ACa 11/20,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania,

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanych koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 2025 (dwa tysiące dwadzieścia pięć) zł.

UZASADNIENIE

Powód J. C. domagał się rozwiązania umowy dożywocia zawartej 17 czerwca 2010 r w formie aktu notarialnego z pozwanymi M. S. i A. S. i wydania bliżej opisanej nieruchomości położonej w miejscowości K., ewentualnie zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę, Wniósł także o zasądzenie na jego rzecz od pozwanych solidarnie kwoty 9 600 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu odszkodowania za niewykonanie umowy dożywocia. Wyrokiem z 17 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu oddalił powództwo główne; w uwzględnieniu żądania ewentualnego zamienił uprawnienia

objęte treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę w kwocie 1 536 zł płatną w bliżej opisany sposób, ponadto zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 5 226 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz oddalił roszczenie odszkodowawcze w dalszej części. Po rozpoznaniu apelacji powoda, Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z 10 marca 2021 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższył odszkodowanie do kwoty 9 600 zł, oddalając apelację w pozostałej części. Powód wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni art. 913 § 2 k.c., jako wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, argumentując, że Sąd Apelacyjny w Krakowie odstąpił – w jego ocenie – od interpretacji zgodnie z którą, trwale opuszczenie nieruchomości przez zobowiązanych z umowy dożywocia bez zamiaru powrotu i pozostawienie dożywotnika bez opieki i świadczeń, których zakres określa

umowa, spełnia przesłankę wyjątkowego wypadku uzasadniającego rozwiązanie umowy dożywocia.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że skuteczne powołanie przesłanki przewidzianej w art. 389⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nakładało na skarżącego obowiązek powinnośc wskazania przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, szczegółowego opisanie, na czym polegają powzięte przez skarżącego wątpliwości, wykazanie, że mają one poważny charakter, przez co ich wykładnia przez Sąd Najwyższy jest niezbędna do rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej, a także przedstawienie orzeczeń sądów, w których dokonano różnej interpretacji przepisów, prowadzących do odmiennych rozstrzygnięć w zbliżonych lub tożsamyh stanach faktycznych (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08 oraz z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08).

W ocenie skarżącego, Sąd Apelacyjny w Krakowie odstąpił w zaskarżonym orzeczeniu od utrwalonej wykładni pojęcia „wypadek wyjątkowy”, o którym mowa w art. 913 § 2 k.c., w szczególności nie uwzględnił linii orzeczniczej zgodnie z którą wyjątkowość wypadku, o jakim mowa w tym przepisie, nie może sprowadzać się tylko do drastycznych przejawów zachowania uniemożliwiających bezpośrednią styczność stron umowy. Taki wypadek zachodzi, zdaniem skarżącego, także wtedy, jeżeli zobowiązany z umowy dożywocia porzuca nieruchomość bez zamiaru powrotu, pozostawiając dożywotników bez opieki i bez świadczeń, których zakres określa umowa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2005 r., IV CK 654/04). Skonfrontowanie argumentacji przedstawionej we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania z uzasadnieniem zaskarżonego wyroku nie potwierdza jednakże tezy skarżącego, że na gruncie niniejszej sprawy powstała potrzeba dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 913 § 2 k.c. we wskazanym zakresie. Wbrew twierdzeniom skarżącego, z niepodlegających kontroli w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych Sądów *meriti* (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika, że pozwani nie porzucili uzyskanego w wyniku umowy dożywocia domu, nadal utrzymywali kontakt z powodem, wykonywali część obowiązków z tytułu umowy dożywocia, ich wyjazd do Niemiec w celu podjęcia tam pracy zarobkowej był motywowany względami finansowymi a nadto zamierzają w przyszłości

powrócić do Polski. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano ponadto, że cechą wspólną wszystkich zaszłości, które kwalifikują wypadek z art. 913 § 2 k.c. k.c. jako "wyjątkowy", jest krzywdzenie dożywotnika, agresja i zła wola po stronie jego kontrahenta (zob. wyroki z 9 kwietnia 1997 r., III CKN 50/97, OSNC 1997, nr 9, poz. 133 i 9 listopada 2000 r. II CKN 342/00). Sąd Apelacyjny trafnie wskazał na przyczynienie się powoda do pogorszenia relacji między stronami poprzez nadużywanie alkoholu i związane z tym zachowania jako przemawiające przeciwko dopuszczalności oceny zaistniałej między stronami sytuacji jako wyjątkowego wypadku w rozumieniu przytoczonego przepisu.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanych, którzy wnieśli w terminie odpowiedź na skargę kasacyjną, rozstrzygnięto na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 i art. 99 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).